

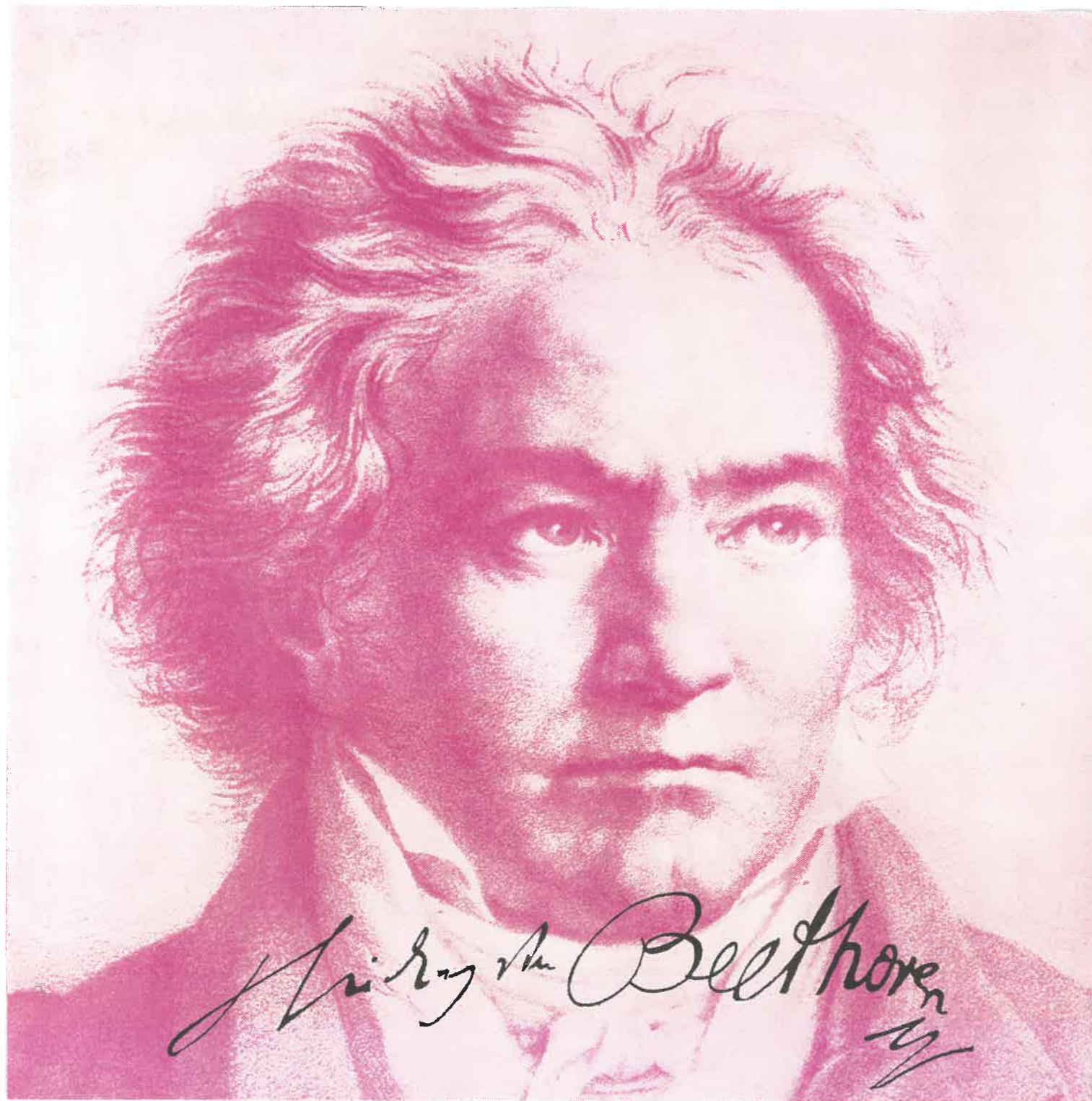
Handwritten musical notation on two staves. The lyrics are: "Im Altemperament mit dem Instrumente".

Handwritten musical notation on two staves. The lyrics are: "Es ist ein selbiger".

L. v. Beethoven: FIDELIO. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci prom. hlst. E. Sýkorové, grafická úprava M. Tiller, typografická úprava J. Kosemova. Vytiskly Moravské tiskárské závody, n. p., Ostrava, průt. 22, Holkové 14.

Státní divadlo v Ostravě
laureát státní ceny

Large graphic design featuring a pink stylized letter 'F' on a white background. The letter 'F' is composed of a thick vertical stem and two horizontal bars. Handwritten musical notation is overlaid on the 'F' and the background. The lyrics are: "Es ist ein selbiger". Below the 'F' is the word "FIDELIO" in a pink, serif font.

BEETHOVENOVA OPERA FIDELIO

doplňuje řadu oněch velkých, ideově závažných děl, která teprve Beethovena činí Beethovem v tom smyslu, jak jej známe a chápeme dnes — jako velkého a smělého génia, který dal hudbě schopnost vyjádřit mohutné, všelidské ideje.

Náčrtky k tomuto jedinému opernímu dílu vznikly již v r. 1803 v bezprostřední blízkosti jeho mistrovských děl — Appasionaty, Eroiky a Valdštejnské sonáty. Beethovena zaujal francouzský námět o šlechtici Florestanovi, jenž je vězněn za svůj nesmlouvavý postoj proti násilí a despotismu. Jeho žena Leonora, silou své lásky přemáhá krutost a násilí a osvobozuje Florestana. Tento příběh se stal pro Beethovena apotheosou volnosti a hrdinství. Florestan je symbolickým zástupcem pravdu milujícího, v nesvobodu uvrženého lidství — Leonora symbolem hrdinské, zlo přemáhající lásky.

Opera „Leonora“ byla dokončena v r. 1805 a v témže roce uvedena na jevišti. Byla přijata chladně — propadla. Beethoven přinucen přáteli provedl v operě menší změny se kterými včetně nově komponované ouvertury byla o rok později opět provedena ve Vídni. Přijetí bylo jen o zdání příznivější. Tenkrát se Beethoven po ostré výměně názorů rozchází s ředitelem divadla. Neznamená to ovšem, že přestává na operě pracovat. O vyjádření této velké myšlenky se Beethoven rval plných deset let. R. 1813 na radu svého přítele, režiséra a básníka G. F. Treischkeho, přistupuje k dalším úpravám opery. K změnám mezi prvním provedením a konečným zněním patří především zachování dvou dějství podle francouzského originálu, místo třech původních dějství. Dále Beethoven úplně přepracoval finále k I. a II. dějství. Treischkeho zásluhou pak (podstatnými zásahy do špatného Sonnleithnerova libreta) dostává dílo dnešní konečnou verzi, včetně nové IV. E-dur předehry a nového „Fidelio“. Podle jména, jež si dává Leonora, když přichází v přestrojení osvobodit Florestana. V tomto jménu se symbolicky skrývá kmen latinského slova fides, tzn. víra, naděje.

V této nové úpravě slavila opera Fidelio svůj konečný triumf ve Vídni 23. května 1814. Není pochyb o tom, že Fidelio i pro dnešek je obrazem hrdinství gigantických rozměrů, obrazem společenského úsilí, které na sebe vzalo úkol bojovat za lidskou důstojnost a svobodu. Tyto velké myšlenky opěvující téma lásky, svobody a volnosti mají nadčasovou platnost a jsou stále jítřivě živé.

Postavy z Fidelia — Leonora, Florestan, Pizzaro — dávno již přestaly být jen divadelními postavami ze hry. Při vši genialitě s jakou je vykreslen jejich profil, jsou především nositeli ideí, k vůli kterým Beethoven svou jedinou operu napsal.

OPERA STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ
laureát státní ceny

LUDWIG VAN BEETHOVEN
FIDELIO

Opera o dvou dějstvích. Libreto podle I. N. Bouillyho napsali:
J. Sonnleithner a F. Treischke. Český překlad: P. Eisner

Dirigent: **zasloužilý umělec Jirí Pinkas**

Režie: **zasloužilý umělec Ilja Hylas**

Sbormistr: **Karel Kupka**

Scéna: **Vladimír Sránek, nositel vyznamenání
„Za vynikající práci“**

Kostýmy: **Bedřiška Ustohalová**

Don Fernando, ministr	Vladimír Mach Miloslav Tolaš
Don Pizzaro, guvernér stát. vězení	Jan Kyzlink Čeněk Mlčák
Florestan	Jaroslav Hlubek Radmil Kvirenc
Leonora — Fidelio, jeho žena	Gitta Abrahámová j. h. Eva Gebauerová
Rocco, žalárník	Josef Klán j. h. Karel Průša
Marcelina, jeho dcera	Jitka Kovaříková Věra Nováková
Jaquino	Josef Ábel Radmil Kvirenc
I. vězeň	Lubomír Procházka
II. vězeň	Vojtěch Zouhar
Věžňové, stráže, důstojníci, lid	

Inspicent: **Josef Jakš**

Napovídá: **Emilie Hudcová**
Marie Pečínková

Obnovená premiéra 23. ledna 1971

HRADEC U OPAVY

Z několika Beethovenových návštěv českých zemí, Moravy a Slezska, jsou velmi důležité jeho pobyty v zámku Hradci u Opavy. Někteří beethovenovští badatelé (F. Wegeler, T. Frimmel aj.) se domnívají, že Beethoven mohl navštívit Hradec u Opavy - jako host knížete Lichnovského - již v letech 1794—1796. První doložená návštěva Ludwiga van Beethovena na Hradci je však uskutečněna až v létě roku 1806, necelý rok po Napoleonově bitvě u Slavkova. Bezprostředně po návštěvě uherského Mortonvásáru u rodiny Brunsvikových, přijíždí Beethoven na Hradec, kde pobyl zřejmě od počátku července do konce září 1806. V hradeckém zámku prožil Beethoven krásné chvíle životní pohody, obklopen rušnou společností a zabrán do tvůrčích úkolů a plánů.

Kolem prvního Beethovenova pobytu na Hradci se nakupilo několik anekdot, které však leckdy nejsou přesně doloženy. Tak např. se traduje, že tu došlo k roztržce mezi Beethovenem a knížetem Lichnovským, který tehdy prý nutil skladatele k tomu, aby hrál před pozvanými francouzskými důstojníky. Beethoven prý odmítl Lichnovskému žádost a prchl ze zámku (v deštivé noci) do okolních lesů. Tuto legendu však vyvrací F. X. Boch a zejména E. Singer.

Podruhé přijel Beethoven na Hradec někdy koncem září 1811. Zúčastnil se pravděpodobně prvního opavského provedení své Mše C-dur, op. 86 z r. 1807. Tvrdí se, že mše byla nastudována za tři odpůldne v minoritském opavském klášteře. K její opavské premiéře došlo pravděpodobně 28. září 1811 v kostele Sv. Ducha za řízení regenschoriho Josefa Schmitze. Datum této premiéry není však rovněž přesně doloženo. Podle Otto Jahnna byl prý Beethoven přítomen i zkouškám na tuto mši a sám přehrával tympanové sólo věžnímu trubači, který zaskočil od svého pozounu k tympanům. Všechny tyto zprávy však nutno brát s kritickou rezervou...

V hradeckém zámku se dochovalo několik dokumentů a památek na Beethovenův pobyt. Podle ústního podání obýval Beethoven pokoj v druhém poschodí. Nejcenější památkou na skladatele je zde kladívkový klavír, na němž údajně hrál v r. 1806 a 1811 a několik starých původních tisků, které Beethoven věnoval členům rodiny Lichnovských.

Pobyt v Hradci u Opavy tvoří zajímavou epizodu v Beethovenově životě. I když o nich není jasný každý detail, přece je jisté, že Beethoven prožil zejména v prostředí tohoto romantického zámku nezapomenutelné chvíle svého pohnutého života. Okolní příroda zanechala v jeho nitru silné dojmy, které se pak bezesporu odrážely i v partiturách Beethovenových skladeb.

Prom. hist. R. Pečman

Literatura: J. Racek — Beethoven a české země.

OBSAH OPERY

I. dějství.

Florestan, hrdý a čestný člověk, neohroženě vystupující proti tyranii guvernéra státní pevnosti Pizzara, je jím tajně uvržen do vězení.

Jeho žena Leonora, odhodlána vyrvat nevinného ze spárů tohoto člověka, vstoupí přestrojena za chlapce - Fidelity - do služeb žalárníka Rocca. Fidelity si všichni oblíbí, dokonce Rocca dcera Marcelina mu dává přednost před vrátným Jaquinem.

Pizzaro se dozví, že věznici má navštívit králův ministr, don Fernando. Je si vědom, jaký trest by ho stihl za nezákonné Florestanovo uvěznění, rozhodne se tedy, že svého protivníka odstraní.

II. dějství.

Žalárník Rocco otřesen krutostí svého představeného, rozhodně odmítl účast na tomto zločinu. Je však přinucen kopat ve Florestanově kobce hrob, aby Pizzarův zločin zůstal utajen. Fidelity-Leonora doprovází Rocca do podzemí. V kritickém okamžiku, kdy Pizzaro přichází vykonat svůj vražedný čin, Leonora se zbraní v ruce postaví proti násilníkovi.

Hlas trubky, ohlašující příchod králova ministra oba manžele zachraňuje. Leonora snímá Florestanovi pouta.

Dveře vězení se otvírají a oslavou svobody, hrdinství a lásky opera končí.